

MATERIALUL FAUNISTIC DE LA RĂCĂTAU

de SERGIU HAIMOVICI

S-a executat un studiu arheozoologic asupra unui lot de faună de aproximativ 2000 resturi, care sînt resturi menajere (de bucătărie).

Au fost puse în evidență doar două grupe de animale păsări și mamifere.

Păsările sînt reprezentate doar prin 4 resturi osoase provenind de la *Gallus domestica* (găină domestică); ea era de talie mică ca în toate așezările dacice.

Mamiferele au 1922 resturi dintre care am putut determina doar 1848, celelalte 150 fiind așchii mici de craniu, coaste, oase ale extremităților etc., au fost considerate ca nedeterminabile căci nu s-a putut preciza genul sau specia. Repartiția lor este următoarea.

Specia	Fragmente		Indivizi	
	nr. abs.	‰	nr. abs.	‰
<i>Bos taurus</i> — taurine (bovine)	734	39,72	64	34,41
<i>Sus scrofa domestica</i> — porcine	609	32,95	61	32,80
Ovicaprinae (<i>Ovis</i> et <i>Capra</i>) — ovicaprine	350	18,94	29	15,59
<i>Equus caballus</i> — calul	71	3,85	9	4,84
<i>Canis familiaris</i> — cîinele	7	0,38	4	2,15
<i>Lepus europaeus</i> — iepurele	2	0,11	1	0,54
<i>Castor fiber</i> — castorul	1	0,05	1	0,54
<i>Ursus arctos</i> — ursul	1	0,05	1	0,54
<i>Meles meles</i> — bursucul	1	0,05	1	0,54
<i>Felis sylvestris</i> — pisica sălbatică	1	0,05	1	0,54
<i>Sus scrofa ferrus</i> — mistrețul	19	1,03	4	2,15
<i>Capreolus capreolus</i> — căpriorul	4	0,22	2	1,07
<i>Cervus elaphus</i> — cerbul	44	2,38	7	3,75
<i>Bos primigenius</i> — bourul	4	0,22	1	0,54
Total		1848		186

Deși nu există resturi de moluște (melci și scoici) cît și de pești, nu se poate spune că nu se executa culesul moluștelor și pescuitul (mai ales că Siretul era alături) și pădurea de asemenea (pentru melci). Ele erau însă aproape sigur doar sporadice (așa cum este situația și în economia modernă) neavînd un rol economic oarecare în acoperirea necesităților de hrană.

Vînătoarea era o ocupație bine circumscrisă (77 fragmente — 4,11 % — și 19 indivizi — 10,21 %). Era o vînătoare de tip alimentar căci se vîneau artiodactilele mari căpriorul, mistrețul, bourul și cu precădere cerbul, dar și ursul, castorul și iepurele — tot comestibile ; pisica și bursucul au ajuns întîmplător printre resturile menajere, căci ele nici măcar nu sînt animale tipice de blană. La vînătoare de fapt ce apare evident pentru cerb, se prezerva tineretul dar nu și femelele, deci se folosea o oarecare strategie preconcepută, ea nefăcîndu-se cu totul la întîmplare.

Din punct de vedere economic vînătoarea acoperea deci o cotă mică din proteinele animale necesare populației umane și dădea odată materiale de alt ordin coarne, piei, oase.

Creșterea animalelor era o ocupație de prim ordin dată fiind frecvența înaltă cît și abundența oaselor de animale domestice în așezare (nu putem face precizări în ceea ce privește importanța agriculturii, dar estimăm că creșterea animalelor era poate chiar o ocupație mai importantă decît agricultura, dînd mai mult decît 50 % din hrana populației.

Locul prim printre animalele domestice era ocupat de taurine (cca 40 % din totalitatea fragmentelor și cca 1/3 din totalitatea indivizilor). Considerînd și talia lor specifică mare putem spune că economia animalieră era bazată la Răcătău pe creșterea taurinelor. Acestea erau în marea lor majoritate cu coarne scurte și gracile (nu am găsit vite fără coarne) — așa zise de tip „brachyceros“ și de talie mică cu o înălțime la greabăn chiar sub 1,10 m dar totuși cu o mare variabilitate dimensională, arătînd astfel tipul lor destul de primitiv. Între adulți și maturi există o mare preponderență a femelelor. Nu am evidențiat castrați, dar aceasta nu exclude lipsa boilor ci faptul că ei erau în cantitate mică (nu preponderenți, așa ca în economia societății țărănești de la începutul sec. XX) și deci taurinele nu se foloseau pentru munci (poate erau folosite vacile, poate agricultura era slab dezvoltată — ipoteze —). Taurinele — funcție de vîrsta de sacrificare — erau folosite pentru scopuri utilitare (cantitatea mare de maturi) și dată fiind preponderența femelelor probabil erau ținute mai ales pentru lapte (și derivatele acestuia).

Porcinele se plasează pe locul al doilea cu aproape 1/3 din totalul fragmentelor cît și a indivizilor. Porcinele sînt crescute exclusiv ca producătoare de carne și grăsime. Considerînd talia lor specifică dar și frecvența precizăm iar că locuitorii de la Răcătău erau mai întîi consumatori de carne (proteine animale) de vită și în al doilea rînd de carne de porc. Mai arătăm — după precizarea vîrstei de sacrificare — că cele mai multe porcine erau tăiate între vîrsta de 1 1/2-2 ani deci exista un tip cu creștere înceată, primitiv (rasă tardivă) care probabil că atingea greutatea optimă de tăiere abia la această vîrstă ; exista și un stoc de animale mature pentru reproducere, ce erau tăiate chiar și la 4-8 ani. Talia medie era în general joasă la aceste porcine primitive ce aveau încă botul alungit și greabănul relativ înalt (apropiere de strămoșul mistreț).

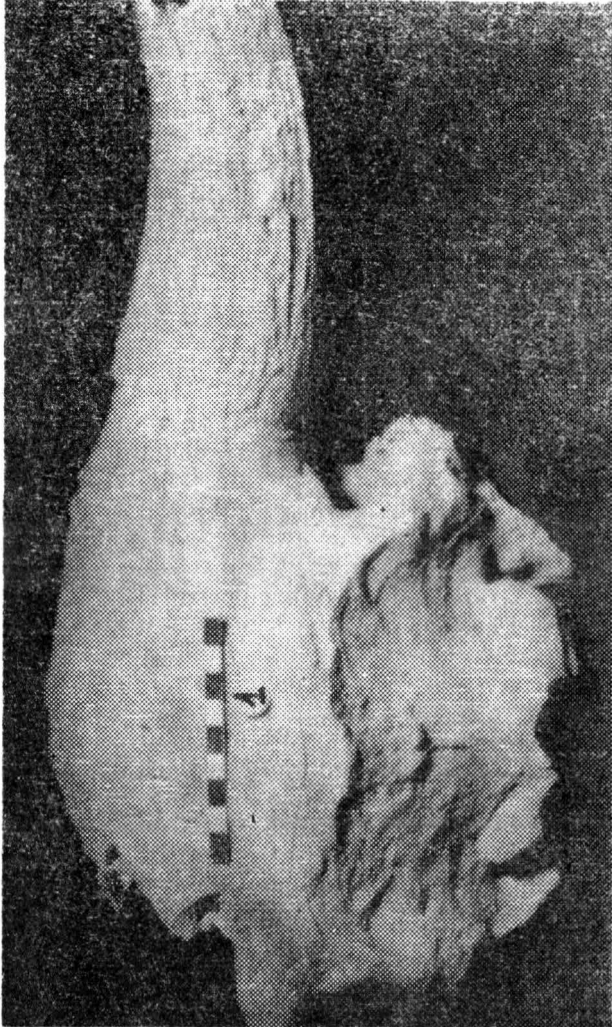
Ovicaprinele (cornutele mici) adică ovinele (*Ovis*) și caprinele (*Capra*) nu ajung nici măcar la 1/5 din totalitatea resturilor. Imediat apare faptul, dat fiind și talia lor specifică mică, că rolul lor ca producătoare de carne, deci în acoperirea cu proteinele animale a necesităților era cu totul minor. Ele erau crescute cu precădere pentru scopuri utilitare (probabil lapte, lână) și în mod secundar, prin sacrificare, devenind producătoare de carne, deci în acoperirea cu proteine animale a necesităților era cu crifitate preponderent animale adulte și mature. Se constată că la Răcătău caprinele erau relativ abundente ele ajungând pînă aproape la 1/2 din numărul ovinelor (A se considera aceasta în raport cu fenomenul de defrișare — caprinele dezvoltîndu-se bine pe zone de pădure defrișată și de lăstăriș și de faptul că caprinele nu se cresc în turme). Ovinele erau în medie de talie soțotită mică sau mică spre mijlocie cu înălțimea la greabăn în medie de 62 cm. Femelele putea fi acornute dar existau și femele cornute-caracter de primitivitate; se pare, credem, că nu se cunoștea castrarea masculilor. Caprinele erau mai mari și mai masive cu înălțimea la greabăn medie de 67,2 cm.

Calul cu resturi relativ puține, adică sub 5% din total. Materialul osos apare tot atît de fragmentar ca și la alte specii de mamifere domestice și credem noi că era și el folosit în alimentație. În acest caz, avînd în vedere talia lor specifică mare el asigură totuși o cantitate de loc neglijabilă în necesitățile de carne ale populației. După caracteristicile dentiției se constată că aproape toți erau maturi, chiar pînă la 15 ani, deci folosiți pentru scopuri utilitare; deasemenea că existau și masculi castrați. Talia era de la mică la mijlocie cu o înălțime la greabăn medie de 1,33 m. Extremitățile membrelor sînt relativ gracile și probabil că aceași indivizi foloseau pentru scopuri multiple: munci și călărie. Există un metacarp după care s-a stabilit o înălțime la greabăn de 1,42 m și acest individ ar putea intra în categoria tipului de cal „de elită” folosit de aristocrația tribală pentru luptă și paradă.

Tot la animalele domestice comestibile ar intra și păsările domestice — recte găina (dacă ar fi fost mai mult material poate se evidenția și gîsca). Dat fiind frecvența joasă și talia specifică foarte mică importanța ei economică era doar simbolică; furniza însă și ouă.

Cîinele are resturi puține sub 1% din fragmente; este probabil că nu-l foloseau în alimentație, existau cîini de mărime submijlocie și mijlocie spre mare. Întrebuințare multiplă, căci nu existau rase bine diferențiate de cîini.

În general tipurile de animale domestice aveau un caracter primitiv cu rentabilitate economică scăzută nefiind cunoscută ameliorarea rasială (poate cu excepția cailor de elită).

11111

